

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 МЕНЕДЖМЕНТ НА ПЕРЕХРЕСТІ ВИКЛИКІВ: КАРАНТИНУ ТА ВОЄННОГО СТАНУ

*Оксана Боднар,
Професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти*

Управлінська практика в системі вищої освіти є компонентом професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності та є видом практичної діяльності здобувачів вищої освіти щодо здійснення управління освітнім процесом у закладах освіти. Практика не тільки дає змогу перевірити, як засвоїли магістранти навчальний матеріал, а передусім зорієнтовує на реалізацію різних керівних ролей у закладі освіти.

Треба підкреслити, у Тернопільському педагогічному університеті розроблений чіткий алгоритм організації практики, документаційний супровід та критерії оцінки ефективності такої практики, що підтверджують щорічні семінари для методистів [2].

Попри стандартизовані процедури, щороку зміст практики та техніка її проведення змінюється відповідно до викликів суспільного життя. Відтак, для ефективної практики здобувачі освіт послугуються відповідними методичними рекомендаціями [3].

Мета управлінської практики формується відповідно до освітньо-професійної програми «Управління навчальним закладом» і передбачає формування цілої низки компетентностей, головними серед яких є: - здатність працювати у групі у процесі управління розвитком та мотивацією персоналу; - використовувати психологічні технології, які сприяють формуванню ціннісно-мотиваційної сфери персоналу, проявляти творчість і креативність у його повноцінному професійному та особистісному розвитку; створювати умови, які дозволяють особистості адекватно реагувати на проблеми, аналізувати й структурувати проблеми організації, ухвалювати рішення та забезпечувати їх реалізацію; управляти організацією, її змінами, професійно виконувати всі функції управління відповідно до освітньої політики, чинного законодавства та посадових обов'язків.

Дещо змінився формат практики під час карантину та запровадження воєнного стану. Під час пандемії COVID-19, студенти, які проходили практику в онлайн-режимі, отримали унікальний досвід. Вони навчилися працювати у віртуальних командах, ефективно використовувати цифрові інструменти для управління та комунікації, а також адаптуватися до швидко змінних умов. Цей досвід підвищив їх гнучкість та здатність до інновацій, що є ключовими

компетенціями для сучасних менеджерів освіти. Онлайн практика також сприяла розвитку навичок самоорганізації та самомотивації, оскільки студентам доводилося працювати в умовах, де традиційний нагляд був обмежений.

Найважчий компонент практики пов'язаний з формуванням умінь приймати рішення, під яким науковці розуміють «Рішення – це остаточний інституційний, асертивний вибір шляху, способу й послідовності дій в умовах, що склалися для задоволення назрілої потреби. Воно задає параметри діяльності, забезпечує програмою необхідних дій» [4]. Управлінські рішення здійснювались таких змістових аспектах:: розподіл людських та матеріальних ресурсів; рішення про безпеку: оберігання учнів та педагогів; рішення про межі: встановлення меж відповідальності суб'єктів школи; рішення про оцінювання якості освіти; рішення про рівень аналізу уроків. Відтак під час онлайн-практики ефективність реалізації цього компоненту трохи знизився, оскільки магістранти не мали змоги щоденно бути присутніми на закладах освіти уточнювати завдання, перебувати на всіх нарадах, аналізувати документи, які готувались тільки у паперових варіантах.

Війна з росією зумовила науковців переглянути специфіку організації управлінської практики, зокрема автори прописують такі специфічні характеристики такої практики: розроблене сучасне нормативно-правове та науково-методичне забезпечення; інтегрований підхід до організації видів практик, що передбачає синергію наукового та практичного складників, кожен з яких відображений у змісті практики та звітних документах; системну, послідовну організацію роботи, що включає обов'язкове проведення конференцій на початку практики і після її закінчення; перманентний моніторинг за результатами проходження практики; упровадження онлайн-практики як однієї з форм її проведення в умовах дистанційного навчання; створення умов для формування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів [3].

Під час воєнного стану для управлінської практики був використаний змішаний формат і найголовніші завдання були пов'язані з дотриманням правил безпеки та, зокрема. вивчення специфіки управління процесом формування безпечного освітнього середовища. Попри відомі дослідження зі специфіки управлінської практики в умовах воєнного стану, все ж у кожному випадку під час кожного випадку практики можна відстежувати різні проблеми, серед яких ми можемо виокремити наступні:

- неузгодженість режиму життя магістрантів, які живуть за кордоном, і режиму роботи школи, особливо під час тривоги;
- недотримання плану щоденної роботи, зміна завдань та інтеграція кількох завдань, зменшення часового компоненту та ускладнення завдань;

- неможливість аналізу документів на паперових носіях, серед яких: посадові обов'язки, особові справи, календарні плани тощо;
- низький рівень консультування адміністрації закладів освіти, у зв'язку їх постійною турботою про безпеку учасників освітнього середовища;
- неможливість виконання оперативних завдань, пов'язаних з управлінським процесом через те, що більшість з них пов'язані з безпосередньою фізичною присутністю, що не завжди було можливими;
- при аналізі управлінських документів, окремі керівники не завжди готові були вислухати зауваження до документів закладу освіти, що породжувало дискомфорт під час практики.

Особливі проблеми були під час управлінської практики з магістрантами з Китаю. По-перше, магістранти не хотіли називати прізвища керівників закладів освіти, відтак, окремі документи, такі як характеристика, не мають ні підписів, ні печатки чи штампів, що дозволяє піддавати сумніву реалістичність таких документів. По-друге, постала проблема заміни окремих завдань, наприклад, аналіз сайтів іноземні магістранти не здійснили, через те, що наявність такого сайту не є обов'язковим. Тому постає проблема підготовки окремих методичних рекомендацій для проходження управлінської практики для іноземних студентів, які б враховували специфіку організаційної культури певної країни. По-третє, треба відзначити той факт, що під час управлінської практики методист має змогу зв'язатись телефоном чи через електронну пошту або відвідати заклад освіти, перевірити рівень ефективність роботи магістранта, і разом з тим, на жаль, ніякого зв'язку з закладами освіти за кордоном ми не маємо.

Критерії сучасної управлінської практики можуть бути наступні: повнота розв'язання всіх завдань та відображення всіх завдань у відповідних документах; сруктурованість та змістова наповненість документів; вчасність подання документів; здатність проаналізувати всі документи, відображення у звітах успіхів та прогалин в управлінській діяльності, конструктивність рекомендацій щодо розвитку закладу освіти.

Відтак, для підвищення якості управлінської практики варто звернути увагу на наступні фактори. Досвід проведення управлінської практики в он-лайн режимі дозволяє шукати нові шляхи для вдосконалення процесу проведення управлінської практики, зокрема: розширення списку завдань, включення аналізу електронного документування, вдосконалювати навички готування спічів на короткотермінових нарадах, виступів на педагогічних радах з використанням презентацій, долучення до різних управлінських заходів в електронному режимі.

Список використаних джерел

1. Практична підготовка здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану. матеріали міжфакультетського навчально-методичного семінару. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28102/3/Prakt_pidgotovka_zdobyvachiv.pdf

2. Сидореєнко В.В., Кулішов В.С., Торба Н.Г. Інноваційні підходи до організації видів практик здобувачів вищої освіти в період воєнного стану. Вісник НАПН України, 2023, 5(1). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735497/1>

3. Управлінська практика: навчально-методичний посібник. Видання друге, доповнене і перероблене. Авт.\укл. Боднар О.С., Чайка В.М., Мешко Г.М. Тернопіль:, 2021. 50 с. URL: http://catalog.library.tnpu.edu.ua:8080/e-lib/DocDescription?doc_id=254093

4. Управління закладом освіти: підручник. За редакцією професора В.В. Крижка, професора О.С. Боднар. К.: Освіта України, 2022. 556 с. <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27009/1/bodnar.pdf>